

Βιβλιογραφική ανασκόπηση για
την βιομηχανία της μόδας, την “αργή” και
“γρήγορη” μόδα
(IO1-A1)

Σύνοψη

Συγγραφείς:
aiforia / Γερμανία
ΕΚΟ / Ουγγαρία
MASZK/ Ουγγαρία
IDEC / Ελλάδα

Μάιος 2021

*"Η γιαγιά μου έχει μόνο ένα πουκάμισο στην ντουλάπα της.
Η μητέρα μου έχει τρία. Η γενιά της κόρης μου, 50.
Και το 48% από αυτά, δεν τα φοράει ποτέ"*
Jack Ma, ιδρυτής της Alibaba

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μόδα (ένδυση, υπόδηση, αξεσουάρ) είναι ένας βασικός στόχος των καταναλωτικών συνηθειών σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως επειδή θεωρείται “γρήγορη”. Οι εταίροι του έργου “Fast Art, Slow Fashion”(FASF)¹ δίνουν προσοχή σε αυτό το ιδιαίτερο φαινόμενο και πασχίζουν να ρίξουν φως στη βιομηχανία της μόδας, στη “γρήγορη” μόδα και στην “αργή” μόδα αντίστοιχα, με αυτή την συντονισμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Fast Art Slow Fashion (FASF)

Η ΜΟΔΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ

Όταν αναλύουμε διάφορους όρους της σημερινής βιομηχανίας της μόδας, αξίζει να ξεκινήσουμε με μια διάκριση ανάμεσα στην “ένδυση” και την “μόδα”, καθώς και τα δύο υπονοούν υφάσματα που καλύπτουν και εξυπηρετούν το ανθρώπινο σώμα: “ Το ένδυμα είναι το δεύτερο δέρμα μας, μας συνοδεύει και μας προστατεύει από την ζέστη ή το κρύο... Η μόδα εκπροσωπεί την ταυτότητα και την πολιτιστική μορφή έκφρασης”². Όπως υποδηλώνει ο τελευταίος ορισμός, η “μόδα” έχει κοινωνικές και ψυχολογικές σημασίες που ξεπερνούν την πρακτική προσέγγιση των ενδυμάτων. Η πλειονότητα των ορισμών που εξετάστηκαν προσδιορίζουν και τα δύο, τόσο μια μεμονωμένη έννοια της μόδας (“μεταφράζοντας την αυτοεκτίμηση σε προσωπικό στυλ”)³ όσο και κοινωνικές έννοιες που ανήκουν σε συγκεκριμένες κουλτούρες (“πρακτικές που ελέγχουν την κοινωνική επαφή μας...και τις συνήθειες μας στο ντύσιμο”)⁴ και εποχές (“δημοφιλείς τρόποι ντυσίματος στην διάρκεια μιας συγκεκριμένης εποχής”⁵).

Η μόδα έχει επίσης κοινωνικές και ψυχολογικές έννοιες

Η μόδα αποτελεί ένα φαινόμενο που εξελίσσεται και αφήνει το στίγμα του σε διάφορες κοινωνίες και ιστορικές περιόδους από πολύ νωρίς (π.χ. η δυναστεία Ταγκ

¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ERASMUS+ πρότζεκτ, επισκεφθείτε μόνο την ιστοσελίδα της ΕΚΟ. Βρίσκεται υπο κατασκευή, θα στείλω τον τελικό σύνδεσμο όταν η ιστοσελίδα θα είναι έτοιμη.

² Dr. Burckhardt, G., Prof. von Wedel-Parlow, F. (2017): Preface. In: Fair Fashion Guide, FEMNET (ed.), April 2017, p.3

³ <https://www.pbs.org/newshour/extra/1999/10/what-is-fashion/> Έγινε λήψη: 26 April 2021

⁴

https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/0d0cc85d-f7b5-41fb-aec0-d1b8362c7ebf_e90c4562-46d5-4b3a-a5ed-d640f67b512a_cca0d252-8fb4-416f-ac29-41411acedb91_42097f0a-9b1f-4765-81f9-3ebd8755883f_9596819a-6d5a-4fb6-8578-375c175bcf00_5fe3928b-45c8-476f-a62b-b244292b00f7 Έγινε λήψη: 28.04.2021.

⁵ <https://www.masterclass.com/articles/key-differences-between-fashion-and-style#what-is-style> Έγινε λήψη 26 April 2021

στην Κίνα το 618-907 και η περίοδος Χειαν στην Ιαπωνία το 795-1185⁶) αν και η πρώτη γνωστή χρήση του όρου “μόδα” ήταν στο 14ο αιώνα⁷.

Και οι δύο διαστάσεις της μόδας - η ελεύθερη ατομική έκφραση μέσω του στυλ και η έκφραση μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας ή του πνεύματος της εποχής- αναπτύχθηκαν περαιτέρω και εντατικοποιήθηκαν: “Στα τέλη του 19ου αιώνα παρατηρήθηκε τόσο η μαζική παραγωγή έτοιμων ενδυμάτων όσο και η ανάπτυξη της υψηλής ραπτικής στο Παρίσι”.⁸

Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ “ΓΡΗΓΟΡΗΣ” ΜΟΔΑΣ

Με την άνοδο της λεγόμενης “γρήγορης μόδας” τη δεκαετία του 1980, οι δύο αυτές τάσεις συγχωνεύτηκαν και προκάλεσαν επανάσταση στην παραγωγή του ενδύματος: “Ότι παρουσιάζεται σήμερα στις πασαρέλες στην Νέα Υόρκη, στο Παρίσι ή στο Μιλάνο μπορεί να βρεθεί ως φθινό αντίγραφο στους εμπορικούς δρόμους των πόλεων μας μέσα σε λίγες μέρες”⁹. Ο όρος της “γρήγορης μόδας” ανάγεται έτσι στην αντίστοιχη φράση για γρήγορο φαγητό. Σημαίνει ότι τα προϊόντα κατασκευάζονται γρήγορα, από φθηνά υλικά, και συνήθως κάτω από κακές συνθήκες. Συνήθως εμφανίζεται στις Ασιατικές χώρες, όπου οι εργαζόμενοι αμείβονται χαμηλά και δουλεύουν υπερβολικά.¹⁰ Αυτό προκλήθηκε από το παγκόσμιο εμπόριο και τις πολυεθνικές αλυσίδες του λιανικού εμπορίου, μεταφέροντας την παραγωγή σε χώρες με φθινό εργατικό δυναμικό και λιγότερους ελέγχους περιβαλλοντικών και κοινωνικών προτύπων. Η γρήγορη μόδα “βασίζεται στην μαζική παραγωγή, τις χαμηλές τιμές και τους μεγάλους όγκους πωλήσεων”, όπως αναφέρει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ενημερωτικό δελτίο.¹¹

γρήγορη μόδα: τα προϊόντα κατασκευάζονται με γρήγορο ρυθμό από φθηνές πρώτες ύλες

Το αν αυτή η εξέλιξη οφείλεται στην αυξημένη ζήτηση από την πλευρά των καταναλωτών ή στις στρατηγικές μάρκετινγκ των καταστημάτων λιανικής πώλησης κρίνεται διαφορετικά στις πηγές που εξετάστηκαν. Παρ’ όλα αυτά, τα αποτελέσματα είναι ξεκάθαρα: αμέτρητες νέες συλλογές μόδας

Ποιος είναι υπεύθυνος: οι καταναλωτές ή οι εταιρείες?

⁶ Steele, V. Ορισμός της μόδας:

<https://fashion-history.lovetoknow.com/alphabetical-index-fashion-clothing-history/definitionn-fashion>

⁷ Merriam-Webster. (n.d.). Fashion. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Έγινε λήψη: 03.05.2021,

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/fashion>

⁸ Steele, V. Definition of Fashion:

<https://fashion-history.lovetoknow.com/alphabetical-index-fashion-clothing-history/definitionnashion-f>

⁹ Greenpeace (2017): Konsumkollaps durch Fast Fashion. Greenpeace, January 2017, p.3

¹⁰ Korn, A. (2020): De mi is az a fenntartható divat? – fast fashion és slow fashion.

<https://www.ruhastory.com/post/de-mi-is-az-a-fenntarthat%C3%B3-divat-fast-fashion-%C3%A9s-slow-fashion>

Έγινε λήψη: 28.04.2021.

¹¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS_BRI\(2019\)633143_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/633143/EPRS_BRI(2019)633143_EN.pdf) Έγινε λήψη: 27.04.2021

κάθε χρόνο (“micro-seasons”) συμβάλλουν στην προώθηση της κουλτούρα της απερίσκεπτης σπατάλης, σύμφωνα με την οποία το ντύσιμο έχει μετατραπεί από ένα ανθεκτικό αγαθό σε μία καθημερινή αγορά, έτσι η μόδα “επισπεύδει την μείωση της αυτοπεποίθησης που σου δίνει μια ήδη υπάρχουσα γκαρνταρόμπα”.¹²

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΟΔΑΣ

Ο οικονομικός αντίκτυπος της γρήγορης μόδας αποδεικνύεται ότι είναι δυνατός. Στο πλαίσιο της βιομηχανίας της ένδυσης, είναι υπεύθυνη για μια μέση αύξηση 4.78% τα τελευταία χρόνια, με μερικά σημάδια πως αυτή η αύξηση θα επιβραδυνθεί μελλοντικά.¹³ Από την άλλη πλευρά, οι πωλήσεις από προϊόντα ένδυσης αναμένεται να φτάσουν τα 160 εκατομμύρια τόνους υλικού το 2050. Συνολικά, η παγκόσμια παραγωγή ενδυμάτων έχει σχεδόν διπλασιαστεί τα τελευταία 15 χρόνια (από 7 σε 13 κιλά ανά άτομο)¹⁴, με 60-75 εκατομμύρια ανθρώπους να εργάζονται στην συνολική παγκόσμια αλυσίδα αξίας των υφασμάτων¹⁵.

Η κινητήριος δύναμη για αυτή την αύξηση εντοπίζεται συνήθως στην αυξανόμενη ζήτηση για φθηνά είδη ένδυσης από τον πληθυσμό της μεσαίας τάξης των ανεπτυγμένων οικονομιών. Ένας μέσος άνθρωπος αγοράζει πέντε φορές περισσότερα είδη ένδυσης σήμερα σε σχέση με την δεκαετία του 1980. Οι Ευρωπαίοι πολίτες αγοράζουν 27 κιλά υφασμάτων ετησίως, ξοδεύοντας το 5% των μισθών τους σε είδη ένδυσης και υπόδησης. Οι επισκέψεις στα καταστήματα είναι συχνές (παραπάνω από 1 τον μήνα το 2012 σύμφωνα με τα καταστήματα Zara), αλλά και το ηλεκτρονικό εμπόριο επίσης έχει αυξηθεί. Τα λεγόμενα βίντεο “haul” στο Youtube έχουν συμβάλει στην συνεχόμενη αύξηση των διαδικτυακών πωλήσεων.¹⁶

Ωστόσο, οι τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις γίνονται σαφείς όταν εξετάζουμε την

Αυξανόμενη ζήτηση για ρούχα

Κατασκευαστές εναντίον εταιρειών μόδας: απόδοση βάση συμβολαίου και οι συνέπειές της

Παγκόσμια αλυσίδα αξίας στη βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας: ανισότητες μεταξύ χωρών

παγκόσμια αλυσίδα αξίας (GVC) των υφασμάτων και ενδυμάτων: παρόλο που στην πλειονότητά τους η επεξεργασία ρούχων

¹² Kandikó, J. (1982): Divat és marketing. Közgazdasági Szemle, 29/1, 63-78.

¹³ <https://fee.org/articles/fast-fashion-has-changed-the-industry-and-the-economy/> Έγινε λήψη: 3 May 2021

¹⁴ Shirvanimoghaddam, K. – Motamed, B. – Ramakrishna, S. – Naebe, M. (2020): Death by waste: Fashion and textile circular economy case. Science of the Total Environment, 718, 137317

¹⁵

https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf Έγινε λήψη: 11 May 2021

¹⁶ <https://smartasset.com/credit-cards/the-economics-of-fast-fashion> Έγινε λήψη: 3 May 2021

γίνεται στις αναπτυσσόμενες χώρες, αυτές βρίσκονται στο τέλος της GVC, ενώ οι αναπτυγμένες χώρες βρίσκονται στο άλλο άκρο¹⁷. Ένας από τους λόγους είναι οι χαμηλοί μισθοί που δίνονται στους εργαζόμενους κλωστοϋφαντουργίας π.χ. στο Μπαγκλαντές, την Καμπότζη, το Πακιστάν και το Βιετνάμ και παρατηρείται μια γενική ανισορροπία και στην αλυσίδα προστιθέμενης αξίας: το κόστος κατασκευής των ρούχων είναι 5\$ αλλά πωλούνται 80\$¹⁸. Οι καταναλωτές δεν πληρώνουν μόνο το προϊόν, πληρώνουν επίσης για την διαφήμιση, το σχεδιασμό, την συσκευασία, την φύρα και τα κέρδη. Ενώ οι αγρότες, οι μοδίστρες και όλοι οι άλλοι λαμβάνουν αρκετά χαμηλούς μισθούς, οι διευθυντές και οι επενδυτές που ελέγχουν τα μέσα παραγωγής, αντλούν πλεόνασμα και από την μεταποίηση αλλά και από το λιανικό εμπόριο¹⁹.

Οι λόγοι για αυτή την ανισορροπία έχουν τις ρίζες τους στο οικονομικό μοντέλο της γρήγορης μόδας: τα εργοστάσια δεν ανήκουν σε εταιρείες μόδας, τους έχει ανατεθεί μόνο η παραγωγή. Οι όροι της σύμβασης καθορίζονται από τις εταιρείες και οι συμφωνίες είναι μονομερείς και τα εργοστάσια δεν επιτρέπεται να έχουν συμβόλαιο με άλλους. Οι εταιρείες πληρώνουν μετά την άφιξη των κατασκευασμένων και παραδοτέων προϊόντων. Αν δεν τα δεχτούν (λόγω ελλείψεων ή άλλων λόγων), τα εργοστάσια δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν αυτά τα προϊόντα ή να τα πουλήσουν σε άλλη εταιρεία - πρέπει να καταστρέψουν τα ρούχα ή να τα δώσουν δωρεάν.²⁰

Αλλά και στις ανεπτυγμένες “δυτικές” χώρες, η μεγάλη μετατόπιση παραγωγής στις Ασιατικές χώρες έχει οικονομικές επιπτώσεις στην κλωστοϋφαντουργία, αφήνοντας λιγότερη δουλειά στις ντόπιες μοδίστρες και στους ντόπιους ράφτες: το 2017, στην ευρωπαϊκή βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης είχαν μείνει μόνο 176,400 επιχειρήσεις με 181 δισεκατομμύρια ευρώ πωλήσεις και 1,7 εκατομμύρια εργαζόμενους (λιγότερο από το 3% των εργαζομένων στην κλωστοϋφαντουργία παγκοσμίως)²¹. Αυτό σημαίνει ότι λιγότερο από το 27% των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων που καταναλώνονται στην Ευρώπη παράγονται επίσης και εδώ.²²

Μία ακόμη αρνητική επίπτωση προέρχεται από το γραμμικό μοντέλο στην βιομηχανία της μόδας με τρία βασικά στάδια: λήψη(συγκομιδή των πρώτων υλών), κατασκευή (παραγωγή ενδυμάτων) και σπατάλη (φθορά και επακόλουθη απόρριψη των ρούχων). Αυτό το μοντέλο που προωθεί την σπατάλη υποστηρίζεται επίσης και από τους καταναλωτές: το 30% των ρούχων που αγοράστηκαν από Ευρωπαίους

Γραμμικό μοντέλο της βιομηχανίας μόδας: πάρτε το, φτιάξτε το, πετάξτε το

καταναλωτές δεν χρησιμοποιήθηκε για περισσότερο από ένα χρόνο²³ και λιγότερο από το 1% των ειδών ένδυσης ανακυκλώνονται. Συνεπώς, η ετήσια αξία

¹⁷ European Parliament (2016): Improving global value chains key for EU trade. Briefing, June.

¹⁸ <https://www.reutersevents.com/sustainability/supply-chains/rana-plaza-rebuilding-more-factory> Έγινε λήψη: 14.05.2021

¹⁹ Brooks A. (2015): Systems of provision: Fast fashion and jeans. Geoforum, 63, 36-39.

²⁰ <https://www.fashionrevolution.org/made-in-china-we-are-not-machines-we-are-humans/> Έγινε λήψη: 14.05.2021

²¹ ibid

²²

https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf Έγινε λήψη: 11.05.2021

²³ European Parliament (2019): Environmental impact of the textile and clothing industry. Briefing, January.

των ενδυμάτων που πετιούνται πρόωρα υπερβαίνει τα 400\$ δισεκατομμύρια.²⁴

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΟΔΑΣ

Διαφορετικές μελέτες αποδεικνύουν πως το οικονομικό μοντέλο της μαζικής παραγωγής της γρήγορης μόδας σε υπερπόντιες χώρες με παραγγελία των δυτικών εταιριών δημιουργεί πολλές κοινωνικές επιπτώσεις σε όλο το μήκος της αλυσίδας παραγωγής. Η ανάπτυξη του βαμβακιού για παράδειγμα, αποτελεί πηγή εισοδήματος για 5,8 εκατομμύρια αγρότες στην Ινδία, η οποία ευθύνεται για το 25% της παγκόσμιας παραγωγής βαμβακιού. Αυτοί οι αγρότες είναι κυρίως μικροκαλλιεργητές που καλλιεργούν λιγότερο από 2 στρέμματα γης. Ο υψηλός ανταγωνισμός τους αναγκάζει να πωλούν τις καλλιέργειες τους σε χαμηλές τιμές και η εταιρική διακυβέρνηση τους οδηγεί σε περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες: πρέπει να αγοράζουν ακριβούς γενετικά τροποποιημένους σπόρους, να χρησιμοποιούν ακριβά εργαλεία και λιπάσματα και δεν υπάρχει καμία κρατική πίστωση να τους βοηθήσει να ξεπεράσουν το χρέος τους²⁵. Ως αποτέλεσμα του χρέους, έχει παρατηρηθεί ότι αυτοκτονούν 11.000 και 15.000 Ινδοί αγρότες κάθε χρόνο²⁶.

*Παραγωγή βαμβακιού στην Ινδία:
25% της παγκόσμιας παραγωγής*

Στην Κίνα, οι Ουιγούροι και άλλες μειονότητες μετακινούνται και αναγκάζονται να εργάζονται σε χωράφια βαμβακιού χωρίς αμοιβή, ενώ συχνά γίνονται θύματα βασανιστηρίων, βιασμών, αναγκαστικής στέρωσης, κατήχησης. Το εμπόριο από εδώ αφορά 82 διεθνείς μάρκες, αλλά όποια εταιρεία του εναντιωθεί, μπόϊκοτάρεται από την Κίνα.²⁷ Στο Ουζμπεκιστάν, όπου το κράτος αναγκάζει ενήλικες και παιδιά να εργάζονται και στα χωράφια βαμβακιού, αναφέρονται

Οι καλλιεργητές βαμβακιού στην Κίνα και το Ουζμπεκιστάν

σοβαρά προβλήματα υγείας: τα χημικά εντομοκτόνα προκαλούν αναπνευστικές παθήσεις, ερεθισμό στο δέρμα και τα μάτια, επιληπτικές κρίσεις, θάνατο και άλλες ασθένειες. Σε κάθε χωριό γεννιούνται 70-80 παιδιά με νοητική ή σωματική αναπηρία, αλλά οι χαμηλοί μισθοί που τους δίνουν δεν αφήνουν στους γονείς χρήματα για θεραπείες²⁸.

Στοχεύοντας στην μεγιστοποίηση του κέρδους με βάση τις απαιτήσεις των καταναλωτών, οι εταιρείες εκμεταλλεύονται και το εργατικό δυναμικό στα εργοστάσια

²⁴ Drew, D. (2019): By the Numbers: The Economic, Social and Environmental Impacts of "Fast Fashion", <https://www.wri.org/insights/numbers-economic-social-and-environmental-impacts-fast-fashion>

²⁵ <https://www.fashionrevolution.org/standing-up-for-the-farmers-who-grow-our-cotton/> Έγινε λήψη: 14.05.2021

²⁶ <https://edition.cnn.com/2015/04/19/asia/india-cotton-farmers-suicide/index.html> Έγινε λήψη: 14.05.2021

²⁷ <https://www.fashionrevolution.org/human-rights-transparency-and-accountability-in-fashion-a-conversation-on-uyghur-forced-labour/> Έγινε λήψη: 14.05.2021

²⁸ <https://www.fashionrevolution.org/standing-up-for-the-farmers-who-grow-our-cotton/> Έγινε λήψη: 14.05.2021

(π.χ. Μπαγκλαντές, Καμπότζη, Πακιστάν και Βιετνάμ)²⁹. Οι μισθοί των εργαζομένων κυμαίνονταν κατά μέσο όρο από 35 έως 60 δολάρια τον μήνα³⁰. Από τα 60-75 εκατομμύρια άτομα που εργάζονται στην συνολική παγκόσμια αλυσίδα αξίας των υφασμάτων, το 40-75% είναι γυναίκες, ειδικά νεαρές και ανήλικες γυναίκες³¹. Πολλές από αυτές στηρίζουν οικονομικά τις οικογένειές τους, και δεν έχουν την πολυτέλεια να χάσουν το εισόδημα τους, ακόμη και όταν πέφτουν θύματα βίας³². Αλλά αυτό το ζήτημα δεν αφορά μόνο τους πεινχρούς μισθούς που παίρνουν για πολλές ώρες εργασίας, αλλά και τις επικίνδυνες συνθήκες εργασίας χωρίς προνόμια ή προστασία³³. Αυτό έγινε πιο ορατό με την κατάρρευση του Rana Plaza στις 24 Απριλίου το 2013, όπου εγκλωβίστηκαν κάτω από τα συντρίμια 3,000 εργαζόμενοι των εργοστασίων ένδυσης και στοίχισε την ζωή 1,129 ανθρώπων.³⁴ Παρόλο που το κτίριο των 8 ορόφων στο Μπαγκλαντές είχε ήδη εκκενωθεί από την προηγούμενη μέρα λόγω ορατών ρωγμών, οι επιθεωρητές εργασίας ανάγκασαν τους εργάτες να επιστρέψουν στο εργοστάσιο με την απειλή της μηνιαίας περικοπής των μισθών τους³⁵.

Από την σκοπιά των καταναλωτών, κάποιες θετικές κοινωνικές συνέπειες μπορούν να αποδοθούν στη “γρήγορη” μόδα: δεδομένου ότι έχει σχεδιαστεί με βάση την ταχύτητα και τις προσιτές τιμές, μπορεί να ανταποκρίνεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των πελατών, δηλαδή στην συνεχή ανανέωση³⁶. Μολονότι

Καταναλωτές: χαμηλή τιμή, συνεχής ανανέωση

τα μοντέρνα ρούχα προηγουμένως αποτελούσαν προνόμιο των ελίτ, η “γρήγορη” μόδα τα έκανε διαθέσιμα και σε χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα που έχουν την δυνατότητα να μεγαλώσουν την γκαρνταρόμπα τους, εκφράζοντας με αυτό τον τρόπο την κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση.

Ωστόσο, για την ανάπτυξη του κλασικού βαμβακιού (μη βιολογικό) χρησιμοποιούνται πολλά φυτοφάρμακα τα οποία καταλήγουν στο τελικό προϊόν. Αυτές οι τοξίνες έχουν

²⁹ Maiti, R. (2020): Fast Fashion: Its Detrimental Effect on the Environment.

<https://earth.org/fast-fashions-detrimental-effect-on-the-environment/#:~:text=Among%20the%20environmental%20impacts%20of%20fast%20fashion%20are,use%20of%20massive%20amounts%20of%20water%20and%20energy.>

³⁰ <https://www.reutersevents.com/sustainability/supply-chains/rana-plaza-rebuilding-more-factory> Έγινε

λήψη: 14.05.2021

³¹

https://ecodesign-centres.org/wp-content/uploads/2020/03/ETC_report_textiles-and-the-environment-in-a-circular-economy.pdf Έγινε λήψη: 11.05.2021

³² <https://www.fashionrevolution.org/bangladesh-accord-an-urgent-call-to-action-to-protectprogress/> Έγινε

λήψη: 14.05.2021

³³ Maiti, R. (2020): Fast Fashion: Its Detrimental Effect on the Environment.

<https://earth.org/fast-fashions-detrimental-effect-on-the-environment/#:~:text=Among%20the%20environmental%20impacts%20of%20fast%20fashion%20are,use%20of%20massive%20amounts%20of%20water%20and%20energy.>

³⁴ <https://ourgoodbrands.com/real-impact-fast-fashion-industry-world/> Έγινε λήψη: 14.05.2021

³⁵ <https://www.fashionrevolution.org/bangladesh-accord-an-urgent-call-to-action-to-protectprogress/> Έγινε

λήψη: 14.05.2021

³⁶ <https://docplayer.hu/47861395-H-m-mint-fast-fashion.html> Έγινε λήψη: 14.05.2021

συνδεθεί με τεράστια προβλήματα υγείας στον άνθρωπο συμπεριλαμβανομένων των αναπνευστικών προβλημάτων, ακόμη και του καρκίνου³⁷.

Ως ψυχολογική παρατήρηση, 62% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα αισθάνονται ντροπή να φορούν ρούχα γρήγορης μόδας στην πρώτη τους συνέντευξη για δουλειά, και με την κατάρρευση του Ranza Plaza, αυτό το συναίσθημα της ντροπής συνδυάστηκε και με το αίσθημα ενοχής. Σχεδόν οι μισοί από τους Αμερικανούς καταναλωτές δήλωσαν ότι θα εξέτασαν το ενδεχόμενο να αλλάξουν τις καταναλωτικές τους συνήθειες με αποτέλεσμα να έχει παρατηρηθεί αύξηση της ζήτησης για νοικιασμένα και μεταχειρισμένα ρούχα.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΟΔΑΣ

Στην περίπτωση της παραγωγής ενδυμάτων (και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων γενικότερα) οι επιπτώσεις στο περιβάλλον είναι πολλαπλές και εμφανίζονται σε όλα τα στάδια επεξεργασίας, από την χρήση των πόρων (εισορή) ως και την εκπομπή τοξινών (εκροή). Αυτό ισχύει και για τις φυτικές αλλά και για τις συνθετικές ίνες.

Περιβαλλοντικές επιπτώσεις: πλευρά εισροές και εκροές

Η εντατική καλλιέργεια βαμβακιού για σκοπούς της βιομηχανίας της μόδας προκαλεί μεγάλη κατανάλωση νερού και εντείνει τα προβλήματα λειψυδρίας. Το βαμβάκι χρειάζεται πολύ νερό για να αναπτυχθεί και αναπτύσσεται σε θερμές περιοχές όπου το νερό ήδη σπανίζει. Ένα μόνο βαμβακερό μπλουζάκι χρειάζεται 2700 λίτρα νερού για την παραγωγή του³⁸. Για την ανάπτυξη του συμβατικού βαμβακιού (μη βιολογικό) χρησιμοποιούνται επίσης πολλά φυτοφάρμακα, τα οποία μολύνουν τα εδάφη, προκαλούν επιπτώσεις στα τοπικά οικοσυστήματα και ευθύνονται για ανθρώπινα προβλήματα υγείας, συμπεριλαμβάνοντας αναπνευστικά προβλήματα ακόμη και καρκίνο³⁹.

Επίσης μεγάλη ποσότητα νερού απαιτείται και για την βαφή και την κατασκευή υφασμάτων: η παραγωγή ενός τόνου βαμμένου υφάσματος χρειάζεται έως και 200 τόνους νερού και απελευθερώνει απόνερα που μπορεί να είναι τοξικά και να

Κατασκευή και βαφή ρούχων: σημαντική ανάγκη για νερό!

περιέχουν ρύπους όπως μόλυβδο, υδράργυρο και αρσενικό. Όπου οι περιβαλλοντικοί νόμοι δεν είναι αυστηροί και δεν έχουν μεγάλη ισχύ, τα εργοστάσια πετούν ακατέργαστα απόνερα κατευθείαν σε ποτάμια ή λίμνες που χρησιμοποιούνται από τους ντόπιους. Αυτό δεν έχει αντίκτυπο μόνο στην

³⁷ Fair Trader(2020): 9 Surprising Facts About Fast Fashion and the Environment, <https://fairtradefinder.com/fast-fashion-and-the-environment/>

³⁸ Hugh(2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics), <https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> Όλα αυτά τα γεγονότα είναι από αυτή την ιστοσελίδα

³⁹ Fair Trader(2020): 9 Surprising Facts About Fast Fashion and the Environment, <https://fairtradefinder.com/fast-fashion-and-the-environment/>

υδρόβια ζωή αλλά και στην υγεία του τοπικού πληθυσμού που ζει δίπλα σε αυτά τα υδάτινα σώματα.

Η συνολική αλυσίδα παραγωγής έχει περαιτέρω αντίκτυπο στο παγκόσμιο κλίμα, σύμφωνα με όσα αναφέρει η Επιτροπή Περιβαλλοντικού Ελέγχου της Βουλής των Κοινοτήτων της Μ. Βρετανίας: «Η παραγωγή ενδυμάτων συμβάλλει περισσότερο στην κλιματική αλλαγή από ότι οι αερομεταφορές που καλύπτουν μεγάλες αποστάσεις και η ναυτιλία μαζί. Η βιομηχανία της γρήγορης μόδας δημιουργεί 10% από τις παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα ετησίως. Αυτός ο βαθμός ρύπανσης θα αυξηθεί πάνω από 50% έως το 2030⁴⁰, αν δεν αντιμετωπιστεί. Η παραγωγή συνθετικών πολυμερών απελευθερώνει πρόσθετα αέρια του θερμοκηπίου, όπως το οξειδίο του αζώτου, το οποίο είναι 300 φορές πιο ισχυρό από το διοξείδιο του άνθρακα.

Ένα άλλο πρόβλημα που μπορεί να επισημανθεί από την διαχείριση των ρούχων: όταν έρχονται οι νέες τάσεις της μόδας, οι προηγούμενες καταλήγουν σε σκουπιδότοπους για δεκαετίες, πιθανότατα ακόμη και αιώνες. Ο πολυεστέρας χρειάζεται 200 χρόνια προκειμένου να αποσυντεθεί και το νάιλον το λιγότερο 30-40 χρόνια. Κατά τη διάρκεια της αποσύνθεσης, τα υφάσματα απελευθερώνουν μικρό-πλαστικά στο έδαφος, τα οποία μπορούν και να μολύνουν την κοντινή περιοχή.⁴¹

Αχρησιμοποίητα ρούχα: καταλήγουν σε σκουπιδότοπους

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ “ΑΡΓΗΣ” ΜΟΔΑΣ

Ως αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της γρήγορης μόδας, τις τελευταίες δεκαετίες έχουν αναπτυχθεί αρκετές αντίθετες τάσεις και πρωτοβουλίες όπως η οικολογική μόδα, η ηθική μόδα, η βιώσιμη μόδα, η οργανική μόδα, και η μόδα του μέλλοντος. Οι επίσημες αρχές, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, συνήθως χρησιμοποιούν τον γενικό όρο της βιώσιμης μόδας στην επικοινωνία τους.

Ωστόσο, η παρούσα ανασκόπηση επικεντρώνεται στην “αργή” μόδα, η οποία αποτελεί την πιο άμεση απάντηση στην γρήγορη μόδα: «Η αντίθεση στη γρήγορη μόδας, εστιάζει στην ποιότητα και την μακροζωία, ενώ υπερασπίζεται τόσο τους ανθρώπους όσο και τη φύση»⁴². Η ακτιβίστρια σχεδιάστρια και καθηγήτρια Κέιτ Φλέτσερ εκτιμάται ευρέως με την επινόηση του όρου “αργή” μόδα το 2007. Η ιδέα του δανείζεται σε μεγάλο βαθμό από το κίνημα “Αργό” Φαγητό, όπου η απόλαυση και η κατανάλωση συνδέονται με την ευαισθητοποίηση και την υπευθυνότητα. Με τον ίδιο τρόπο, η αργή μόδα σκοπεύει να προσφέρει μία

*Βιώσιμη μόδα,
αργή μόδα*

⁴⁰ Hugh(2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics),

<https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> όλα αυτά τα γεγονότα είναι από αυτή την ιστοσελίδα

⁴¹ Hugh(2019): Environmental Impact of Fast Fashion (With Facts and Statistics),

<https://get-green-now.com/environmental-impact-fast-fashion/#:~:text=%20How%20Does%20Fast%20Fashion%20Impact%20the%20Environment%3F%28Fast,Depletes%20and%20Pollutes%20Water%20Resources.%20The...%20More%20> όλα αυτά τα γεγονότα είναι από αυτή την ιστοσελίδα

⁴² <https://passionpassport.com/how-slow-fashion-can-save-the-environment/> Έγινε λήψη 26.04.2021

εναλλακτική στην γρήγορη μόδα, με προσεκτική κατασκευή, δίκαια εργασιακά δικαιώματα, φυσικά υλικά και ενδύματα που διαρκούν⁴³.

Οι καταναλωτές ενθαρρύνονται 1) να υιοθετούν μία μη καταναλωτική νοοτροπία και 2) να στραφούν σε αγοραστικές συνήθειες οι οποίες είναι επωφελείς για τον πλανήτη και για τους ανθρώπους που τον αποκαλούν σπίτι τους⁴⁴. Τέτοιες λύσεις θα μπορούσαν να είναι η δημιουργία μινιμαλιστικής γκαρνταρόμπας, η επένδυση σε ρούχα που μπορούν να αντέξουν για μία ζωή⁴⁵, είτε αγορασμένα από υπεύθυνες μάρκες είτε από καταστήματα με μεταχειρισμένα ενδύματα.

Από την άλλη πλευρά, τα καταστήματα λιανικής πώλησης καλούνται να “πατήσουν φρένο” στην υπερβολική παραγωγή, στις υπερβολικά πολύπλοκες αλυσίδες εφοδιασμού και στην αλόγιστη κατανάλωση. Με βραδύτερα προγράμματα παραγωγής, συλλογές μικρών παρτίδων, οι μάρκες “αργής” μόδας στοχεύουν στην μείωση των υφασμάτων απορριμμάτων που φράζουν τις χωματερές μας. Αντί να κυνηγούν τις τάσεις, αυτές οι μάρκες χρησιμοποιούν ανθεκτικά υλικά και δημιουργούν κλασικά και ευέλικτα κομμάτια, προσπαθώντας να ενθαρρύνουν τους πελάτες να χτίσουν μινιμαλιστικές ντουλάπες και να επενδύσουν σε ρούχα που θα κρατήσουν μία ζωή⁴⁶.

Ευθύνη των καταναλωτών και των εμπόρων

Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μία πιο ευρύτερη κοινωνική αλλαγή, όπως το θέτει η Emilia Wik, επικεφαλής σχεδιάστρια της BYEM: “Η αργή μόδα αφορά επίσης την επιστροφή σε μια πιο προσωπική σχέση με την μόδα. Μία σχέση όπου οι τάσεις και οι εποχές δεν έχουν σημασία, αλλά όπου ενώνονται η ηθική και η αισθητική σας και μπορείτε να ξεφύγετε από το άγχος της συνεχούς κατανάλωσης, εστιάζοντας στο στυλ που πραγματικά σας αρέσει”⁴⁷.

⁴³ <https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-fast-fashion> Έγινε λήψη: 26.04.2021

⁴⁴ <https://www.sustainablejungle.com/sustainable-fashion/what-is-slow-fashion/> Έγινε λήψη 26.04.2021

⁴⁵ Stanton, A. (2020): What does slow fashion actually mean?.

<https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-slow-fashion> Έγινε λήψη: 28.04.2021.

⁴⁶ Stanton, A. (2020): What does slow fashion actually mean?.

<https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-slow-fashion> Έγινε λήψη: 28.04.2021.

⁴⁷

<http://www.savant-magazine.com/magazine/2018/4/5/difference-between-slow-ethical-and-sustainable-fashion-4-industry-insiders> Έγινε λήψη: 26.04.2021